

Gdańsk, 12.11.2024 r.

Komisja do przeprowadzenia postępowania o nadanie
prof. dr. hab. Piotrowi Hofmańskiemu tytułu doktora
honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego

**Podsumowanie opinii recenzentów w postępowaniu o nadanie
prof. dr. hab. Piotrowi Hofmańskiemu
tytułu doktora *honoris causa* Uniwersytetu Gdańskiego**

Komisja do przeprowadzenia postępowania o nadanie prof. dr. hab. Piotrowi Hofmańskiemu tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego w składzie: dr hab. Wojciech Zalewski, prof. UG (przewodniczący Komisji), prof. dr hab. dr h.c. Andrzej Szmyt (członek Komisji) i dr hab. Sławomir Steinborn, prof. UG (członek Komisji), na swym posiedzeniu w dniu 12 listopada 2024 r., dokonała podsumowania opinii nadesłanych przez recenzentów w związku z postępowaniem o nadanie prof. dr. hab. Piotrowi Hofmańskiemu tytułu doktora *honoris causa* Uniwersytetu Gdańskiego.

Swoje opinie na temat dorobku naukowego i dokonań prof. dr. hab. Piotra Hofmańskiego przygotowali: prof. dr hab. dr. h.c. Leszek Garlicki – doktor honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego, prof. dr hab. dr h.c. Andrzej J. Szwarc (Uniwersytet WSB Merito w Poznaniu, em. prof. UAM) i prof. dr Helmut Satzger (Uniwersytet Ludwika Maksymiliana w Monachium).

Piotr Hofmański urodził się 6 marca 1956 r. w Poznaniu. Pochodzi z rodziny patriotycznej – jego ojciec, Bernard Hofmański, był w czasie II wojny światowej więziony przez Gestapo za działalność w „Związku Jaszczurczym”, cudem unikając śmierci. Dzieciństwo i wczesną młodość Piotr Hofmański spędził w Miastku, gdzie uczęszczał do szkoły podstawowej i średniej.

W latach 1974-1978 odbył studia prawnicze na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. W 1979 r. podjął pracę w Zakładzie Postępowania Karnego UMK, rozpoczynając szybką i ciekawą karierę naukową. W 1981 r. uzyskał stopień doktora nauk prawnych w oparciu o rozprawę zatytułowaną „Orzekanie w procesie karnym o naprawieniu szkody wyrządzonej przez pracownika”, przygotowaną początkowo pod kierunkiem prof. dr. hab. Wiesława Daszkiewicza, a następnie prof. dr. hab. Andrzeja Bulsiewicza.

W 1982 r. przeniósł się do Katedry Postępowania Karnego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, gdzie w 1990 r. na podstawie dorobku oraz rozprawy „*Samodzielność jurysdykcyjna sądu karnego*” uzyskał stopień doktora habilitowanego. W 1991 r. został

profesorem na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku, kierując tam do 2002 r. Zakładem Prawa Karnego. W 1997 r. uzyskał tytuł naukowy profesora nauk prawnych. Od 2001 r. jest zatrudniony na stanowisku profesora na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. W 2003 r. powierzono mu kierowanie tamtejszą Katedrą Postępowania Karnego. Jak zauważa prof. dr hab. Leszek Garlicki, powołania „profesorów zewnętrznych” nie są praktyką zbyt częstą na Uniwersytecie Jagiellońskim, co wskazuje jak silną pozycję naukową i autorytet w środowisku musiał uzyskać Piotr Hofmański w ciągu swojej dwudziestoletniej działalności akademickiej.

Recenzenci zgodnie wskazują, że profesor Piotr Hofmański posiada bardzo poważny dorobek naukowy, składający się z ponad 300 wartościowych publikacji z zakresu przede wszystkim prawa karnego i procedury karnej oraz ochrony praw człowieka. Składają się na niego między innymi monografie, podręczniki, komentarze, w tym komentarz do kodeksu postępowania karnego, komentarz do kodeksu karnego oraz komentarz do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Wyróżniającą cechą tego dorobku jest zwłaszcza wiązanie analiz polskiego prawa ze standardami prawa międzynarodowego. Szczególne miejsce w dorobku Piotra Hofmańskiego zajmuje redakcja naukowa *Systemu Prawa Karnego Procesowego*, które stanowi monumentalne przedsięwzięcie, niemające dotąd odpowiednika w polskiej doktrynie prawa karnego procesowego. W dorobku prof. Piotra Hofmańskiego znajdują się również liczne opracowania obcojęzyczne publikowane w innych państwach, aktywny udział w ponad 60 krajowych i zagranicznych konferencjach naukowych oraz wykłady wygłaszane w zagranicznych instytucjach naukowych (m.in. Australii, Austrii, Francji, Ghanie, Holandii, Japonii, Niemczech, Rumunii i USA). Kierował również dużymi projektami i grantami badawczymi: „*Governmental Policy and Rule of Law*” (1994-1996), „*Europejski nakaz aresztowania i jego implementacja w państwach członkowskich Unii Europejskiej*” (2004-2006) oraz „*Wykorzystanie w procesie karnym dowodów pozyskanych poza procesem karnym*” (2013-2015).

Recenzenci zgodnie podkreślają znaczenie badań Piotra Hofmańskiego w obszarze ochrony praw człowieka. Prof. hab. Helmut Satzger zauważa, że jako pionier europejskiego prawa karnego Piotr Hofmański wywarł znaczący wpływ na polski system prawa karnego, a jego wysiłki spowodowały, że europejskie standardy praw człowieka zostały sprawnie implementowane w prawie karnym po przystąpieniu Polski do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Jak wskazuje prof. dr hab. Leszek Garlicki, opublikowane w latach 1993-1997 cztery monografie dotyczące problematyki ochrony praw człowieka w prawie karnym były chyba pierwszymi tego typu publikacjami w Polsce. W tym czasie Polska stała się stroną Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, a jednocześnie trwały intensywne prace nad nowymi kodyfikacjami karnymi, podczas których istotną kwestią było dostosowanie prawa polskiego do nowych wymagań europejskich. Prace prof. Hofmańskiego trafiły w szczególności „moment historyczny” i odegrały poważną rolę w tworzeniu polskiego państwa prawnego. Podsumowaniem badań nad Europejską Konwencją Praw Człowieka stał się udział

Piotra Hofmańskiego w wydanym w 2010 i 2011 r. komentarzu do tej konwencji, w którym opracował bardzo obszerne części dotyczące przepisów „karnistycznych”.

Istotny aspekt badań naukowych Piotra Hofmańskiego stanowi również prawo Unii Europejskiej. Podjął w nich jeden z najbardziej skomplikowanych aspektów współpracy państw członkowskich, jakim jest procedura europejskiego nakazu aresztowania. Prof. dr hab. Andrzej J. Szwarc zwrócił uwagę w powyższym kontekście także na zainteresowanie prof. Piotra Hofmańskiego regulacjami prawnymi obowiązującymi w innych krajach oraz dorobkiem zagranicznej nauki prawa karnego, przejawiane podczas licznych pobytów w instytucjach naukowych innych państw, zwłaszcza niemieckich, w ramach zagranicznych stypendiów naukowych i grantów (m.in. w 1987 i 1991 r. na Uniwersytecie w Trewirze, w 1997, 2006 i 2007 r. w Instytucie Maxa Plancka we Freiburgu Bryzgowijskim). Przywołał również udział prof. dr hab. Piotra Hofmańskiego w projekcie badawczym „Przestępczość przygraniczna” („*Kriminalität im Grenzgebiet*”), realizowanym przez prof. Szwarca we współpracy z Uniwersytetem Europejskim Viadrina we Frankfurcie nad Odrą, którego efektem był szereg konferencji i publikacji książkowych.

Aktywność Piotra Hofmańskiego w różnych grupach eksperckich świadczy o jego zaangażowaniu w poprawę standardów prawnych na poziomie międzynarodowym i urzeczywistnianie wartości europejskich. Od 2005 r. był członkiem Komitetu doradczego ds. prawa europejskiego przy Ministrze Sprawiedliwości, w latach 2001-2002 członkiem grupy ekspertów Rady Europy „*Reflection Group on developments in international cooperation in criminal matters*”, zaś w latach 2004-2006 członkiem grupy ekspertów Rady Europy „*Committee of Experts on Transnational Justice*”. Jego wkład był kluczowy w kształtowaniu polityk promujących wysokie standardy wymiaru sprawiedliwości w państwach członkowskich. Odegrał on istotną rolę w promowaniu silniejszej międzynarodowej współpracy prawnej i harmonizacji prawa karnego w Europie. Jego zaangażowanie nie tylko skutkowało podniesieniem standardów polskiego prawa karnego, ale także wniosło wkład w rozwój europejskich standardów prawnych, promując rzetelność procedur prawnych i silną ochronę praw człowieka.

Recenzenci podkreślają także znaczenie osoby Piotra Hofmańskiego i jego badań dla współczesnego kształtu polskiego prawa karnego. W latach 1991-1997 był on członkiem Komisji do spraw Reformy Prawa Karnego, Zespołu Prawa Karnego Skarbowego i Zespołu ds. Nowelizacji Prawa Karnego, od 1999 r. ekspertem Komisji Sejmu ds. Nowelizacji Prawa Karnego, w 2001 r. członkiem Komisji Kodyfikacyjnej przy Prezydencie RP, a w latach 2005-2006 członkiem Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego. Niebagatelny jest wkład Piotra Hofmańskiego w kształt wprowadzonej w 2015 r. reformy polskiej procedury karnej, której celem było wprowadzenie szerszej kontradyktoryjności i odejście od kontynentalnej tradycji procedur inkwizycyjnych. Najpierw jako zastępca przewodniczącego Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego w kadencji 2009-2013 kierował zespołem prawa procesowego, zaś w latach 2013-2015 pełnił funkcję przewodniczącego całej Komisji. Jak wskazuje prof. dr hab. Leszek Garlicki, Piotr Hofmański wywierał poważny wpływ na ostateczną treść projektów

przedkładanych przez Komisję, jak również udało mu się obronić najważniejsze punkty reformy w czasie prac legislacyjnych toczonych w Sejmie i Senacie. Prof. dr Helmut Satzger wskazał, że Hofmański był i jest siłą napędową znaczących zmian legislacyjnych, konsekwentnie opowiadając się za kompleksowymi reformami, które zwiększają sprawiedliwość i efektywność systemu prawnego. Częściowe odwrócenie zmian, do jakiego doszło w 2016 r. i kolejnych latach, nie podważa faktu, że dzięki prof. Piotrowi Hofmańskiemu trwale zmieniło się spojrzenie nauki i praktyki na podstawowe zasady procesu karnego i rolę jego głównych uczestników.

Znaczenie osoby i dorobku Piotra Hofmańskiego dla polskiego prawa karnego celnie ujmuje prof. dr Helmut Satzger, wskazując, że przez całą swoją karierę Hofmański gorliwie bronił zasad humanitaryzmu, wolności i praw podstawowych, w tym domniemania niewinności, prawa do rzetelnego procesu i prawa do obrony. Wcześniej dostrzegł głęboki i rosnący wpływ prawa Unii Europejskiej na polskie prawo karne, uznając jego znaczący europeizujący wpływ na prawo krajowe państw członkowskich. Dorobek prof. Piotra Hofmańskiego charakteryzuje się wszechstronnym i głębokim zaangażowaniem zarówno w teoretyczny, jak i praktyczny wymiar prawa karnego, prawa procesowego i praw człowieka. Znacząco przyczynił się on do rozwoju i zrozumienia tych dziedzin, wpływając zarówno na badania akademickie, jak i szeroką praktykę stosowania prawa.

W ocenie prof. dr. hab. Andrzeja J. Szwarca, Piotr Hofmański jest uczonym o wszechstronnych i wielowątkowych zainteresowaniach, cieszącym się powszechnym uznaniem. Bez wątplenia należy do czołowych przedstawicieli polskiej nauki prawa, a jego twórczość wywarła i nadal wywiera znaczący wpływ na kształtowanie się nauki polskiego prawa karnego procesowego.

Recenzenci zgodnie wskazują na niezwykle doniosłe znaczenie działalności sędziowskiej Piotra Hofmańskiego, która stanowi drugi podstawowy nurt w Jego życiu zawodowym. Jest on od trzydziestu lat związany najpierw z polskim, a później międzynarodowym wymiarem sprawiedliwości. W 1994 r. został powołany na stanowisko sędziego Sądu Apelacyjnego w Białymstoku, a już w 1996 r. na urząd sędziego Sądu Najwyższego w Izbie Karnej, który sprawował do momentu objęcia w 2015 r. stanowiska sędziego Międzynarodowego Trybunału Karnego. Jak zauważa prof. dr hab. Leszek Garlicki, Piotr Hofmański wspierał proces odnowy polskiego sądownictwa po 1989 r., a niezwykle istotne były tu jego kompetencje – wiedza i doświadczenie w obszarze ochrony praw człowieka. Rozumiejąc rodzącą się wieloskładnikowość polskiego systemu prawa i mając doskonałą orientację w orzecznictwie europejskim, potrafił stosować je w złożonym kontekście polskiej transformacji. Wielką zasługą Piotra Hofmańskiego było nie tylko zrozumienie dla zachodzących wówczas procesów, ale również taktowne i delikatne wprowadzanie ich do codzienności orzecznictwa sądowego. Już tylko orzeczenia, w których występował jako sędzia sprawozdawca lub przewodniczący składu orzekającego pozwalają „docenić wyrazistość wpływu, jaki wywarł na ewolucję treści i formy rozstrzygnięć Sądu Najwyższego”.

Piotr Hofmański pełniąc przez kilkanaście lat funkcję rzecznika prasowego Sądu Najwyższego, odegrał także ważną rolę w przekazywaniu opinii publicznej istoty rozstrzygnięć tego Sądu. Jak zauważa prof. dr hab. Leszek Garlicki, wykazując się zarówno zdolnościami dyplomatycznymi, jak i umiejętnością przedstawienia skomplikowanych rozstrzygnięć w sposób zrozumiały dla polityków i innych reprezentantów społeczeństwa obywatelskiego, Piotr Hofmański rozbudował tę funkcję w sposób, który następnemu rzecznikowi ułatwił przetrwanie w kontekście wrogości nowej władzy wobec Sądu Najwyższego i jego kierownictwa.

Wybór Piotra Hofmańskiego do Międzynarodowego Trybunału Karnego z siedzibą w Hadze – jako pierwszego Polaka w historii – na kadencję przypadającą na lata 2015-2024, stanowił ogromny sukces życiowy, dający wyraz międzynarodowemu uznaniu jego kompetencji, wiedzy, dorobku, doświadczenia oraz najwyższych kwalifikacji sędziowskich, a także integralności osobistej i wysokich walorów moralnych.

Od początku mandatu Piotr Hofmański orzekał w Izbie Odwoławczej MTK i już po trzech latach objął funkcję jej przewodniczącego, co dowodzi, że szybko zyskał prestiż i szacunek wśród sędziów Trybunału. Brał udział w wydaniu orzeczeń, które kształtowały międzynarodowe prawo karne (m.in. w sprawach Jeana Pierre'a Bemby Gombo, Laurenta Gbagbo i Charlesa Blé Goudé, a także Bosco Ntagandy).

W dniu 11 marca 2021 r. jako pierwszy sędzia pochodzący z Europy Wschodniej Piotr Hofmański został wybrany na urząd Prezesa MTK w Hadze. Stanowi to kolejny dowód, jak mocną pozycję udało mu się wypracować w ciągu sześcioletniej działalności w Trybunale i było wyrazem przekonania sędziów o jego wiedzy, talentach, rzetelności i doświadczeniu sędziowskim. Miarą sukcesu Piotra Hofmańskiego jest to, że jak podkreśla prof. dr hab. Leszek Garlicki, w dotychczasowej historii trybunałów międzynarodowych tylko dwóm Polakom – Bronisławowi Winiarskiemu i Manfredowi Lachsowi udało się uzyskać stanowisko prezesa (w obu wypadkach Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości).

Prof. dr hab. Andrzej J. Szwarc podkreślił, że udział prof. Piotra Hofmańskiego w działalności Międzynarodowego Trybunału Karnego w Hadze jest doniosły także z tego względu, że poprzez funkcjonowanie tego Trybunału urzeczywistniona została idea stworzenia stałego międzynarodowego sądu karnego, powołanego do sądenia w interesie wielu państw sprawców najpoważniejszych zbrodni, zwłaszcza zbrodni wojennych, zbrodni ludobójstwa, zbrodni przeciwko ludzkości i zbrodni agresji. Wprawdzie idea ta pojawiała się już wcześniej, jednak była ona realizowana w bardzo ograniczonym stopniu. Wcześniejsze trybunały międzynarodowe powołane do osądzenia zbrodniarzy międzynarodowych, czy to po II wojnie światowej, czy też w latach dziewięćdziesiątych XX wieku, przede wszystkim nie miały charakteru stałego. Dowodzi to w ocenie prof. dr hab. Andrzeja J. Szwarca doniosłości faktu, jakim było utworzenie w 1998 r. Międzynarodowego Trybunału Karnego w Hadze jako pierwszego stałego trybunału karnego oraz tego, że prof. dr hab. Piotr Hofmański był sędzią tego Trybunału i jego Prezesem.

Kadencja Piotra Hofmańskiego jako prezesa MTK przypadła na czas zdecydowanie trudniejszy niż poprzednie. Wojna w Ukrainie zbliżyła do Europy dramat zbrodni podlegających ściganiu na mocy Statutu Rzymskiego. Ogłoszenie przez Piotra Hofmańskiego jako Prezesa MTK wydania przez MTK nakazu aresztowania Władimira Putina i rosyjskiej rzeczniczki praw dziecka Marii Lwowej-Bielewskiej w związku z podejrzeniem popełnienia na Ukrainie zbrodni wojennych w postaci bezprawnych deportacji dzieci z okupowanych terenów Ukrainy do Rosji stanowiło wydarzenie o historycznym znaczeniu. Jak podkreśla prof. dr hab. Leszek Garlicki, wskazuje to, że Trybunał nie zamierza pozostawać sądem dla prominentów upadłych reżimów w egzotycznych krajach i nie cofnie się przed sprawami, gdzie zarzut zbrodni wojennej dotyczy przedstawicieli jednego z wielkich mocarstw, zaś brak ratyfikacji Statutu Rzymskiego przez dane państwo nie oznacza automatycznego wyłączenia jurysdykcji Trybunału. W ocenie prof. dr hab. Andrzeja J. Szwarca już samo podejmowanie przez MTK postępowań w takich sprawach jest niezwykle pożądanym, publicznym potępieniem w skali międzynarodowej takich zbrodni oraz ważnym sygnałem, że zbrodnie takie i ich sprawcy nie będą bezkarni, a krzywdy wyrządzone nimi będą w ten sposób potępiane i rekompensowane. Z kolei prof. dr Helmut Satzger zauważył, że w ten sposób prof. Piotr Hofmański dowiódł swojego zaangażowania na rzecz sprawiedliwości na najwyższym poziomie.

Ponadto recenzenci zgodnie podkreślili związki Piotra Hofmańskiego z regionem pomorskim i Uniwersytetem Gdańskim. Prof. dr hab. Leszek Garlicki przypomniał, że wczesne lata Piotr Hofmański spędził w Miastku, gdzie uczęszczał do szkoły podstawowej i średniej. Z kolei prof. dr Helmut Satzger wskazał, że Piotr Hofmański ma również istotne zasługi dla samego Uniwersytetu Gdańskiego, bowiem jako recenzent rozpraw habilitacyjnych i doktorskich odegrał kluczową rolę w podnoszeniu standardów akademickich Uniwersytetu i kształceniu przyszłych prawników. Jego mentoring miał oczywiście trwały wpływ na społeczność akademicką, promując kulturę doskonałej i rygorystycznej nauki.

Recenzenci zgodnie stwierdzili, że dokonania prof. Piotra Hofmańskiego w pełni uzasadniają wyróżnienie go honorowym doktoratem Uniwersytetu Gdańskiego. W podsumowaniu swojej recenzji prof. dr hab. dr h.c. Leszek Garlicki podkreślił, że „bogaty dorobek naukowy i jego silne przełożenie na ochronę rządów prawa i godności człowieka, znaczący udział w polskich pracach kodyfikacyjnych, rzetelność sprawowania wymiaru sprawiedliwości i kształtowania orzecznictwa polskich sądów, a wreszcie – godna reprezentacja Polski na forum międzynarodowym, stanowią aksjologiczną jedność o budzącym podziw charakterze.” Prof. dr hab. dr h.c. Andrzej J. Szwarz wyraził, przekonanie, że nadanie Piotrowi Hofmańskiemu tytułu doktora honoris causa będzie symbolicznym, utrwalonym w uniwersyteckiej tradycji, bardzo zasłużonym wyrazem uznania dla Jego osiągnięć i aktywności oraz głębokiej wdzięczności wyrażanej Profesorowi za wszystkie Jego dokonania. Prof. dr Helmut Satzger podkreślił, że wybitna kariera Piotra Hofmańskiego, naznaczona niezachwianym oddaniem wartościom europejskim i prawom człowieka, czyni go

wzorowym kandydatem do tego szacownego wyróżnienia. Jego rozległy wkład w dziedzinę prawa karnego, zarówno jako naukowca, jak i sędziego, znacząco wpłynął na krajobraz prawny, zarówno w kraju, jak i za granicą. Hofmański jest jednym z najwybitniejszych polskich naukowców zajmujących się prawem karnym, szanowanym na całym świecie za swoje osiągnięcia naukowe i orzecznicze. Konkludując, prof. Helmut Satzger podkreślił, że kariera Piotra Hofmańskiego jest przykładem najwyższych ideałów Uniwersytetu Gdańskiego, a jego dziedzictwo będzie nadal inspirować i prowadzić przyszłe pokolenia prawników i naukowców.

Uwzględniając jednoznacznie wysoką ocenę dorobku naukowego i postawy życiowej prof. Piotra Hofmańskiego wyrażone we wszystkich trzech opiniach recenzentów, Komisja jednogłośnie rekomenduje Wysokiemu Senatowi przyznanie prof. Piotrowi Hofmańskiemu tytuł doktora *honoris causa* Uniwersytetu Gdańskiego z następującym uzasadnieniem:

„za zaangażowanie na rzecz europejskich wartości i standardów ochrony praw człowieka opartych na podmiotowości człowieka, jej niezbywalnej godności i wolności oraz znaczeniu dążenia do prawdy w ludzkiej aktywności, a także za działalność na rzecz urzeczywistniania idei globalnego systemu odpowiedzialności za zbrodnie międzynarodowe”.

Funkcję laudatora w przewodzie Komisja proponuje powierzyć dr. hab. Sławomirowi Steinbornowi, prof. UG z Katedry Prawa Karnego Procesowego i Kryminalistyki WPiA UG.

.....

dr hab. Wojciech Zalewski, prof. UG

.....

prof. dr hab. dr h.c. Andrzej Szmyt

.....

dr hab. Sławomir Steinborn, prof. UG